

Kulttuuri- historiaa Kalevalaseuran satavuotiselta taipaleelta

Kristiina Kalleinen: Kansallisen tieteen ja taiteen puolesta. Kalevalaseura 1911–2011. SKS ja Kalevalaseura 2011. 314 s.

Kalevalaseuran historia on koottu kansin seuran satavuotisen taipaleen juhlistamiseksi. *Kansallisen tieteen ja taiteen puolesta: Kalevalaseura 1911–2011* -teos on asian-tunteva ja perinpohjainen esitys seuran vaiheista.

Teoksen johdannossa käsitellään Kalevala-aatteen syntyä Lönnrotin *Kalevalan* ilmestyttyä vuonna 1831 ja tuodaan esiin sen sekä ylipäänsä kansanrunouden ja karelianismin merkitystä 1800-luvun kansallisen identiteetin rakennustyössä. Siinä taustoitetaan myös Kalevalaseuran perustajien, suomenkielen ja kirjallisuuden professori E. N. Setälän, kuvataiteilija Alpo Sailon, kuvataiteilija Akseli Gallen-Kallelan sekä myöhemmin kansanrunouden tutkimuksen professoreina toimineiden A. R.

Niemen ja Väinö Salmisen vaiheita ja suhdetta karelianismiin.

Johdantoon olisi kaivannut jo muutaman sanan itse tutkimuskohteen, Kalevalaseuran, osuudesta kansallisen identiteetin luomisessa. Tällä olisi perusteltu myös satavuotishistorian kirjoittamisen tärkeyttä ja merkitystä 1900-luvun suomalaisen aatemaailman ymmärtämiseksi. Tämä puuttuu myös teoksen takakansitekstistä, jossa se olisi pitänyt mainita. Teos ei nimittäin typisty pelkästään Kalevalaseuran historiaksi, vaan on sidoksissa aikansa aatevirtauksiin ja poliittisiin pyrkimyksiin ja tekee seurasta erottamattoman osan kansallista menneisyyttä. Sen jäsenillä oli yhteyksiä esimerkiksi Akateemiseen Karjala-Seuraan ja jatkosodan aikana he työskentelivät perinteenkeruutehtävissä uudelleen valloitetulla Karjalan alueella.

Johdannosta puuttuu kokonaan maininta käytetystä lähdeaineistosta, sen mahdollisista puutteista tai rajoituksista. Lähdeluettelossa olisi niin ikään ollut syytä kertoa, miltä vuosilta sanoma- ja aikakauslehtiaineistoa on käyty läpi, ja ehkä seuran julkaistut vuosikirjat olisi voinut merkitä erikseen lähteiksi. Vaikka kyseessä onkin ennen muuta yleisesitys aiheesta, ei sillä mielestäni voi perustella lähdeaineiston esittelyn ja tutkimuskysymysten puuttumista johdannosta. Jo pelkästään sen seikan mainitseminen, että seuran historian tarkastelu on mielekästä muutoinkin kuin satavuotisjuhlan tähden, olisi riittänyt, ja lähdemaininnat ja keskeiset työt ohjaavat kysymykset olisi voinut ujuttaa helposti johdannon lähdeviitteisiin.

Teos etenee kronologisesti ja on muutoinkin selkeä, kauttaaltaan asiantuntevasti taustoitettu ja hyvin kirjoitettu. Painopiste on selvästi seuran varhaisvaiheissa, jolloin seuran merkitys oli suurempi, ja ehkä myös sen riveissä vaikuttaneet henkilöt olivat kiinnostavampia kuin vaikkapa 2000-luvulle

ultaessa. Seura oli pitkään, kuten vielä tuolloin oli tyyppillistä, miesten hallinnassa. Ensimmäinen nainen otettiin seuran riveihin vuonna 1937: kansatieteellisen-muinaistieteellisen alaosaston apujäseneksi (!) nimitettiin Kansallismuseon intendentti Tyyne Vahter. Huomionarvoista on seuran kansainvälisyys: vuodesta 1921 alkaen ulkomaisiksi jäseniksi kutsuttiin monesti *Kalevalan* kääntäjiä esimerkiksi Keski-Euroopasta ja Yhdysvalloista.

Seuran puheenjohtajana 1960-luvulla toiminut kansanrunouden tutkimuksen professori Matti Kuusi oli aktiivinen ja monipuolinen kulttuurivaikuttaja ja kulttuuripoliitikko. Hän uudisti seuran toimintaa ja esimerkiksi perinteentutkimus ulotettiin iskelmäteksteihin. Mahdollisesti näin perinteisen seuran toiminnasta radikalisoituvalla 1960-luvulla olisi voinut saada paljon lisääkin irti.

Teoksen kuvitus on mustavalkoinen, mikä on kuvituksen sisäistä yhtenäisyyttä tukeva valinta. Värikuvilla teosta olisi voinut elävöittää ja lisätä sen arvokkuutta. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ja Kalevalaseuran, jotka ovat vastanneet teoksen kustantamisesta, olisi tällä tavoin kannattanut korostaa omaakin merkitystään. Myös tekstin sijoittamista kahdelle palstalle olisi voinut miettiä. Se olisi suunnannut teosta konkreettisesti suuren yleisön luettavaksi, jolle se on ehkä kuitenkin tarkoitettu. Teoksen soisi löytävän tämän laajan lukijakunnan, niin kiinnostavia seikkoja siinä kansallisesta menneisyydestä valotetaan. Historioitsijoillekin teos antanee uutta tietoa, ainakin seuran toiminnasta ja mahdollisesti sen johtohahmojen aate- taustoista.

Mukavaa on se, että tekstiä on elävöitetty *Kalevalalle* ja Kalevalan päiväksi kirjoitetuilla juhlarunoilla, jotka ovat saaneet omat sivunsa. Muutoinkin alkuperäistekstejä on siteerattu osuvasti. Yhdestä käy ilmi, kuinka nykykatsannossa eri-

tyinen Karjalan merkitys kalevalaseuralaisille oli. Jatkosodan päättyessä Alpo Sailo kirjoitti: "Oli lähdeittävä pois satavuotisten ukkojen parista ja jättää ihanat aiheet unhon peittoon. [– –] Lemminkäiset ja Kullervotyypit, suloiset Ainot ja Kyllikit – –" (s. 95). Kalevalan henkilöitä ja idyllistä laulumaatahan sieltä haettiin!

Seuran ensivuosikymmenten toiminnan keskiössä olivat Gallen-Kallelan kuvitettu Kalevala-hanke sekä Sailon Kalevala-talo -hanke. Molemmat oli tarkoitus rahoittaa keruu- ja lahjoitusvaroin. Kalleisen mukaan suunnitelmat olivat juuri rahallisessa mielessä suureellisia sekä erikseen että varsinkin yhdessä: "Seuran perustajien luottamusta ja optimistista suhtautumista suomalaisen yhteiskunnan karttuiseen käteen 1920-luvun alussa täytyy vain ihmetellä [– –] yhtäaikainen toteutus olisi kustannuksiltaan noussut tähtitieteellisiin summiin" (s. 65).

Jatkosodan syyttyä Kalevalaseura oli mukana Itä-Karjalaan kohdistuneissa tutkimushankkeissa rahoittaen tutkijoiden työtä. Sodan jälkeen tärkeäksi tuli kotiseututyö ja -harrastus, joihin muun muassa yliopistojen osakunnat osallistuivat. Ominta alaa seuran toiminnassa oli Kalevalan päivän juhlallisuuksien järjestäminen. Varsinkin alkuvuosina juhlat olivat erittäin suuria ja myös maanlaajuisia. Itse *Kalevala* sai poliittista merkitystä: vuonna 1949 presidentti J. K. Paasikivi korosti juhlapuheessaan teoksesta nousevaa hengen ja sanan mahtia sotasankaruuden sijasta ja totesi siinä olevan "kansamme sisäisesti yhdistävää voimaa" (s. 115). Tilaisuudet kuitenkin järjestettiin erikseen, sillä vasemmisto juhli Kalevalaa myöhemmin keväällä!

Kalevalaseuran vuosikirja on säilyttänyt asemansa toiminnan keskiössä myös taloudellisesti haasteellisina aikoina. Vaikka se on heijastellut aikansa aatteita ja tutki-

mussuuntauksia, seura itse on aina pyrkinyt olemaan puolueeton.

Teoksen päättävä on napakka ja keskeiset linjat hyvin yhteen nivova. Lopussa on henkilöhakemisto, mutta asiahakemisto puuttuu. Liitteeksi on koottu seuran hallituksen/johtokunnan kokoonpanot eri vuosina. Kirjallisuusluettelo on yllättävän suppea joskin monitieteinen. Mielenkiintoista olisi saattanut olla vilkaista esimerkiksi saksalaista kirjallisuutta muinaisen menneisyyden ihailua sisältävistä aatevirtauksista. Tällöin olisi välttytty "suomalaisen menneisyyden erityisyydeltä", jota teos tahtomattaan on rakentamassa.

Tässä toivotuista lisäyksistä ja tarkennuksista huolimatta *Kansallisen tieteen ja taiteen puolesta* on kelpo teos. Se lisää seuran historian tuntemusta ja antaa samalla aineksia suomalaisen aate- ja kulttuurihistorian tuntemukseen.

– LAURA-KRISTIINA MOILANEN